

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadása
 vagy megőrzésére nem vállalkozunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 19.

Károlyi Sándor gróf.

Kétszáz esztendeje ilyenkor egy Károlyi Sándor volt a kurucok csillaga, a magyarság ellenségeinek félelmes ostora. Most egy másik Károlyi Sándornak a szobrát fogjuk leleplezni. Kurucok csillaga volt ő is, félelmes ostora a magyarságnak — de ez a Károlyi Sándor nem majthányi síkhoz, hanem folytonos diadalmos előhaladáshoz vezette a magyarságot.

A hajthatatlan kuruc vér pezsgett benne; a Rákócziak, a Bercsényiek vére, a kik készek a magyar hazáért életet, vért és vagyont áldozni, de meg nem hajolnak soha. Mikor kard élére állították a haza sorsát: 1848-ban az atyja által alakított Károlyi ezredben 18 éves léteére főhadnagysággig vitte s az utolsók közt volt, a kik letették a dicsőséggel viselt fegyvert Komáromban. Aztán ment száműzetésbe s csak az általános amnesztia után tért haza. Azzal a jelszóval fogott fegyvert az ifju: Magyarország a magyaroké! S mikor hazatért a férfi, megedzve a száműzetés nehéz megpróbáltatásai közt, ismét a régi jelszóval lépett a haza földjére: Magyarország a magyaroké!

Ott kezdte, ahol Komáromban elhagyta: Magyarország felszabadítását tűzte ki céljául. A kardot kiverték a kezünkből; azt a kardot, amely előbb békés kasza volt. Nos hát legyen a kardból ismét kasza! A felszabadítás nagy munkáját megkezdte dicsőségesen a kard, de be nem fejezhető; folytassa és fejezze be teljes dicsőséggel a pengő kasza! Legyen ez a föld ismét magyar, tegye magyarrá a fáradhatlan, csöndes, de annál eredményesebb munka!

Rámutatott a magyarság igazi erőforrására, a magyar földre. Ha a föld a magyaré, akkor az ország és a hatalom is a magyaré.

A szabad és független Magyarország első feltétele az anyagilag független és elégedett magyar nép. Ez a nép pedig már nem az, amely Rákóczi egy szavára nyolc éves háborút tudott vívni, vagy csak 60 éve is két nagyhatalommal sikra állott s volt elég tegyverfogható kar, volt elég áldozatkész adakozás. Ez a nép ma szegény, testben-lélekben koldus, de meggazdagodott belőle az idegen.

Magyarország földművelőit, kicsinyeket és nagyokat egyaránt, gyűjtötte erős táborba Károlyi Sándor gróf. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, a nemzetközi gazdakongresszusok, az egyre hatalmasabb arányokban kibontakozó szövetkezeti mozgalom; mind hódolva

siethetnek Károlyi Sándor szobrához. Még látta Károlyi rügyeiben a szövetkezeti akciónak egyik ifju hajtását, a földbérlet szövetkezeteket, még eljuttatta lelkesítő szavát a szövetkezeti irodalom munkásaihoz, felhíván őket karöltött, hatalmas munkálkodásra; s ha utolsó napjaiban elgondolta, hogy a 80-as években a gazdasági tönk szélén állott Dániát a szövetkezeti mozgalom emelte Európa egyik legvirágzóbb államává, ha elvonultak előtte azok az alkotások, melyeket a magyar gazdasági küzdelemben ő hozott létre, ő állított csatasorba: akkor valóban azzal az öntudattal röppenhetett el nagy lelke a földi porhüvelyből, hogy élete nem volt a napoknak és éveknek üres egymásutánja, hanem hazájáért, honfitársaiért, magyar nemzetéért nagyot, milliók hálájára méltót alkotott. A magyarságtól megfosztani készült magyar föld elorzói elé ő kiállotta, a megálljt s a lankadó magyarságot új, diadalmos ezredbe sorakoztatta szövetkezeteivel.

Két éve temették el a vezért — s a tábor immár szobra előtt fogja meghajtani a zászlót. Egy nap a kegyeleté, a megemlékezésé, aztán folyik a küzdelem a magyar földért, a magyar népért tovább. Folyik annak a hős Károlynak a nyomain, aki nem hiába tanulta a hadakozás tudományát Klapka tábornoktól

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A kigyóbüvölő.

— Mercier!

A megszólított katona otthagya társait s hadnagyaéhoz sietett. Megállt előtte keményen s szalutált.

— Prozent mont Lieutenante.

A hadnagy biccentett fejével s megindultak egymás mellett a kaszárnya-udvaron.

— A városba készülsz!

— Igen, hadnagynom, kimaradási engedélyem van reggelig.

— Hallom, sokat jársz a »Kigyós«-kávéházba.

A közkatona kisé elmosolyodott.

— Hisz nem járhatok a »grande Hotelbe«, oda csak a tiszték járnak.

— Jó, jó, hanem van Bú-Denibbe más arab kávéház is, ahol kigyóbüvölők számárkodnak. Miért még mindig oda, ahol a vén Abd-el-Kermen sziszegteteti az állatját?

A közkatona nem felelt.

— Hát majd én megmondom, ha te nem akarod, — folytatta a hadnagy, — Nem Abd-el-Kerment nézed te a rozójával (arab furulya)

se a kigyós kosarát, hanem azt a veszett kis négerlányt, aki nem fél, hogy az az utálatos féreg egyszer beletalál harapni az ébenbőröbe.

A katona napsütötte arca sötétpiros lett az odafutott vértől.

— Hát, igaza van, mon Lieutenante, — azért járok oda.

A hadnagy szembe fordult a közkatónával s egyik kezét rátette annak hatalmas vállára.

— Mon garçon, ha te fel nem hagysz azzal az átkozott fekete lánnyal. — rövidesen visszaküldelek a Saharába. Nem akarom, hogy itt elpusztulj. Hallhattad, hogy akik a körül a fiatal boszorkány körül settenkedtek, még mind rosszul jártak. Te is akarsz a tüdődbe egy késdőfést orozva, valamelyik féltékeny arab vagy néger suhancról? . . .

A katona nem felelt. Hanem ahogy hadnagya késszurásról beszélt, magas, erős természetét büszke mozdulattal egyenesítette ki. Csak ugy sugárzott róla az erő, a bátorság.

— Jó, jó, — jegyezte meg a tiszt. — Tudom, hogy erős ember vagy s nem félsz. Hanem egy bikát is le lehet késsel szurni. Mehetsz . . .

Közkatona Mercier alig várta, hogy az

európai negyed pálmás, virágos utcáit magamögött hagyja. Betért az arab negyed szűk, kanyargós utcáiba és sietett, ahogy csak légyottra menő szerelmesek szoktak, — a »kigyós« kávéházba.

Ez a kávéház is olyan, mint a többi huszadrangu arab kávéház. A nagyterem egyik sarkában a tulajdonos készíti a fekete kávét, azt aztán egy kis arab fucska, mondjuk, hogy pincér, széthordja apró, cifra findszékben a vendégek között. Asztal, szék nincs. Nem is kell. Az arab jobb szeret a földön fektetni, mint széken ülni. A festetlen, szürke, piszkos falak elé kiterítenek egy csomó gyékényt, ez az egész berendezés. Ezekre fektísznek meztelán a benszülött vendégek s isszák nagy gyönyörűséggel a hamisítatlan arab kávét, mely, szerintük édes, mint a méz, illatos, mint a gránátvirág, csillogó tekete, arany színekkel keverve, mint a paradicsomi hurik szeme.

A belépő az első pillanatra semmit se lát az óriási füsttől. Az arab szenvedélyes dohányzó s a vékonyra sodort cigaretták csak akkor hiányzik szájából, amikor alszik, vagy amikor a kávéfindzsát emeli ajkaihoz. A cigarettafüst aztán keveredik egy féltucat tüveg nélküli olajlámpa barnásfekete füstjével, úgy, hogy a

TÁTRAY GUSZTÁV

kézi munka és rövidáru üzlete Rákóczi-út 4. orsolya templom mellett. Helyi és vidéki telefon 783. sz.
 Elismert szolid kiszolgálás!

!! FONTOS A SZÜLOKNEK !!

Iskolai idényre kézi munka és mindenféle gyermek ke-
 lengyek előírás szerint. Harisnyákban és mindennemű rövid-
 árukban nagy raktár, legolcsóbb árak!

Komárom várában; egy jelmondata volt, mely ma is vezérli munkatársait, eszméinek tovább terjesztőit: előre, mindig csak előre — a fajmagyarságért!

*

Héderváry gróf Bosznia helytartója (?) Budapestről írják, hogy Bosznia helytartóját már legközelebb kinevezik. A bosnyák helytartó: Khuen Héderváry Károly gróf volt miniszterelnök lesz.

Emlékművek leleplezése. Rákospalota közönsége márványszobrot állított Kossuth Lajos emlékének. Igen fényes és lélekemelő ünnepségek keretében vasárnap leleplezték le az emlékművet. Megjelent az ünnepségen Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter és Saterényi József államtitkár is.

Szilágyi Dezső siremlékét a Kerepesi-uti temetőben leleplezték le vasárnap délelőtt tíz órakor.

A delegációkból.

A magyar delegációk hét albizottsága tartott tegnap ülést, a pénzügyi bizottság s a négy egyesült albizottság. Az első a közös pénzügyminisztérium budgetjét intézte el, a másikon báró Burián közös pénzügyminiszter nyilatkozott hosszabban a Bosznia annektálása révén aktuálissá lett kérdésekről.

A magyar delegáció pénzügyi albizottsága délelőtt tíz órakor báró Harkányi Frigyes elnöklésével ülést tartott, melyen a közös pénzügyminisztérium 1908. évi eldöntését tárgyalta. Az első szónok báró Rudnyánszky József előadó. A tavalyi határozatokat, amelyek a közös pénzügyminisztérium Budapestre helyezéséről s magyar tisztviselők alkalmazásáról szólnak, megújítják. Báró Burián pénzügyminiszter kijelentette, hogy a közös pénzügyminisztérium áthe-

lyezésének kezdeményezésére ő nem illetékes. Az idén is kineveztek egy magyar miniszteri fogalmazót, tehát ez a kérdés is kedvezőbben áll.

Gál Sándor kijelentette, hogy őt nem elégti ki ez a felvilágosítás.

Wekerle Sándor: A delegáció határozatát a magyar kormány tudomásul veszi és ezt a régi óhaját más kérdésekkel latba fogja vetni.

A közös legfőbb számvevőszék tételénél Gál Sándor kifogásolja, hogy az intézmény hatáskörét törvény nem szabályozza. Wekerle Sándor megnyugtató kijelentéseket tesz. Báró Pleiner, a közös számvevőszék elnöke: Törvényjavaslatot dolgoztak ki, — melyet már közöltek a közös kormányval. Az ügyet az késlelteti, hogy eddig az osztrák számvevőszék sem rendezték törvényvel.

Ezután elfogadták úgy a pénzügyminisztérium, mint a számvevőszék költségvetését.

A négy egyesült albizottság Barabás Béla elnökségével ülést tartott, melyen Bosznia és Hercegovina 1909. évi költségvetését tárgyalták.

Az első felszólaló báró Burián István közös pénzügyminiszter volt, aki Bosznia annektálásáról nyilatkozott hosszabban s vázolta a reformokat, melyeknek célja, hogy az új országokat teljes tartományi önkormányzattal felruhazzák.

A járási bíróságok megtartatnak s életképesse tételnek. A leendő tartomány képviselőben a lakosság főelemei három kuriára osztatnak. Minden felekezet bizonyos számú képviselőt választ. Javaslatának vezérelve lesz: legyen a lakosság szabad a mozgásban, de erős kormány intézze az ügyeket. A bosznia-hercegovinai törvényhozás egyik első dolga a büntető perrendtartás kiegészítése lesz. Meg kell szüntetni a katonai bíróságoknak bizonyos bűnügyekben az illetékességét, külön törvényvel szabályozni akarjuk az egyesületi és gyülekezési jogot, a választási törvényt. Az új népképviselőt a jövő év tavaszán megkezdheti mun-

kalkodását. A járási képviselők a tartománygyűléssel egyidejűleg kezdik meg működésüket.

Ezután Burián a bosznia-hercegovina közgazgatási reformokról szólt. Ezek közt küszöbön van az ügyvédi kamara, a kereskedelmi és iparkamara, az iparrendtartás, a muzulmán hitfelekezeti és alapítványi önkormányzat megteremtése.

A miniszter után Hoitsy Pál szólt fel. Örül a beállott változásoknak. Sajnálja azonban, hogy közgazdasági téren sem honosították Boszniában Magyarország érdekeit. A költségvetést elfogadásra ajánlja.

Chorin Ferenc: Magyarország történelmi jogainak respektálását kéri. A csendőrséget, mint magyar-osztrák csendőrséget kell megszervezni.

Rudnyánszky József báró: Azt hiszi, hogy egy kis támogatással, a magyar ipar Boszniában szépen fog prosperálni.

Sághy Gyula rövid hozzászólása után Okolicsányi László, élénk összeköttetést óhajt a magyarság és Bosznia között.

Nagy Ferenc: A szanzsák ügygyel és az ujonnan építendő balkán vasutakkal foglalkozik.

Apponyi beszámolója.

Gróf Apponyi Albert kultuszminiszter vasárnap mondott beszámoló beszédet Jászberényben választói előtt. Apponyi fényes fogadtatásban részesült. Sok képviselő s a függetlenségi pártszervezet számos vezérémbere kísérte le Apponyit Jászberénybe.

A beszámolót a város főtéren egy lombsátorban tartotta meg.

Törvények készületben.

Tárcám csendes munkaköréből, így kezdte a beszámolót, gyakran ragadtak ki azok az egyéb kérdések, melyek megoldása nemzetünk jövőjére döntő befolyással van. E zavaró körül-

terem tulsó végében ülök alig látják az ajtómellettieket.

A közepén három gyékény van leterítve. Egy a néger Abd-el-Kermenek, egy a kigyókosárnak, egy a lánynak, aki esetről esetre veszélyezteteti életét az utálatos hullóval.

Amikor Mercier belépett, ép kezdődött az előadás. Abd-el-Kermen játszani kezdett furulyáján, a lány pedig feltakarta a kosarat.

Mercier nekitámaszkodott az ajtófélfának s állva jitta meg feketéjét. Nem törődött az ellenséges tekintetekkel, melyeket néhány arab és néger vetett feléje a gyékényekről. Ezek is csak a lány kedvéért jöttek s szenvedélyes vérük forrt, hogy egy európai a vetélytársuk.

Az afrikai katona felváltva nézte a lányt s Abd-el-Kerment. A lányt hosszan, szerelmesen, az öreg négert csak egy pillanatra és gyűlölettel.

A furulya mély, monoton hangjára elcsendesedtek a jelenlevők. A fiatal katonának úgy tetszett egy pillanatra, mintha a pokol elevedett volna meg szemei előtt. Mintha a kávéház az alvilág egy része lenne, ahol fekete és barna arcú rossz lelkek fektüsznek rendetlenül földre vetett gyékényeken, sokszínű, piszkos ruháikkal szemérmes keveréket okozva. A cigarették s az ópiumhatású »Kiff« füstje lom-

hán, széles sávokban uszott a levegőben, mintha erős köd lenne, úgy mutatva közepén álló néger lányt. Karcsu, formás derekát fehér sál övezte át, mely könnyű ráncokban hullott alá. Mozdulatlanul állt a felnyitott kosár előtt, melyben fehér lepel alatt volt veszedelmes játékszere.

Mercier gyönyörrel nézte, szerelmesen.

A fekete leány időről-időre egy pillantást vetett környezetére. Szeme mindannyiszor hosszasan nyugodott meg a legionerek festői ruháját viselő katonán. Az öreg néger intésére aztán hirtelen lehajolt s feltakarta a kigyót.

A zenehangok fokozatosan gyorsulva halatszottak s a kigyó, mintha álomból ébredne, felemelte gyűrűkbe font teste közepéből undok fejét. Apró, fényes szemével mereven nézte a zenélő négert, aki erős, szuró tekintetével követte minden mozdulatát.

Az ismét mindinkább lassuló, csendesedő hangokra kicsuszott kosarából. Abd-el-Kermen felé kuszott, mintha a folyást halkuló, gyengülő hangokat akarná utólni.

Mercier undorral nézte, mint áll meg egy pillanatra közvetlen a hangszer alatt, a legmélyebb gurgulázó hangok hallatára s lassan ingatva fejét, mint emeli karcsu testét mindig magasabbra, mindig jobban nyujtva, mintha

a zene titkos helyére, a hangszerbe akarna mászni.

A fiatal katona alig birt borzalmán, félelmén uralkodni, mikor látta, hogy szerelme tárgya, a gyönyörű, élő, fekete szobor a folyást játszó négerhez közeledik, lassan, bal térdére ereszkedik s mozdulatlanul állja, amint a veszedelmes hulló lassan mászni kezd rá, körülcsavarodva hideg testével, aztán körülcsavarodik a nyakon, mintha jól esne undok, hideg testének a nyakerek forró lüktetése.

Rettenetes nyakék! A legionerélet véres jeleneteiből eldurvult katonán végigfutott a hideg borzongás s elszorult a szive nézni, hogy a zene halk szavától kísérve egyszerre csak lassan felcsuszátja undok fejét a lány torkán, az állánál hátrahajlik s néz apro, pillanékül, mozdulatlan szemével a lány szeméibe, mintha életet akarna nyerni annak sötét, égő tekintetéből. Aztán lassan, kétágu nyelvét ki-nyujtva közeledik az arcához s halkan sziszegve megérinti a sötétpiros, duzzadt ajkakat.

Ez a veszedelmes mutatvány legkegyetlenebb pillanata. A zene szól, mindig lágyabban halkulva, lassabban üttemben, álmosítóan. A kigyó, mintha utálatos testében forró, szilaj mámor

HÖLGYEK!

A legdivatosabb és legújabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangú szalonjaiból hozattam. — A munkáért kezesget vállalom. —

ROTH ADOLF női szabó
NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCA 11 SZÁM.

mény nélkül teljesebb eredményre hivatkozhatnám, mint vallás- és közoktatásügyi miniszter. Így is rámutathatók a nemzeti népnevelés reformjára, melynek betöltéséhez, a törvényhozási téren, már csak némely aránylag könnyen keresztülvihető rendszabály szükséges; hivatkozhatom kulturális életünk azon fellendülésére, mely szám szerinti kifejezést nyer abban a tényben, hogy tárcám költségvetése, melyet 53 millióval vettem át, most a 90 milliót közelíti meg. Megemlíthetem azt, hogy készen van az 1898. évi kongrua törvény novelláris módosításáról szóló javaslat, mely ama törvény határozmányait, az állampénztár minimális megterhelésével a katolikus lelkészekre kiterjeszti és egyszersmind annak némely feltűnő hiányosságát orvosolja; épp úgy készen van a *katholikus autonómiának* és a protestáns egyházak dotációjának becikkelyezésére vonatkozó javaslat, mely utóbbi az 1848. XX. törvénycikk 2-ik §-ának teljes érvényesítését is biztosítja. Ezekkel azonban a törvény 3. §-ának végrehajtását befejeztem nem tartom, hanem egyidejűleg megindítani szándékozom a lelkesi kongruának méltányosabb alapokra fektetett általános rendezését az állam pénzügyi ereje által előlélhető korlátok közt. Ezeknek az ügyeknek az átmeneti korszak alatti keresztülvitelét becsületheli köteletségemnek tartom, mely alól csak az menthetne fel, ha idő előtt kellene tárcámtól megválnom, meg is van ezekre nézve a teljes elvi megállapodás a kormány kebelében.

Vallási béke.

Igen behatóan foglalkozott továbbá a protestáns teológiai fakultásnak egyetemes keretben való felállításának, valamint a zsidó vallás szervezetének kérdéseivel és egyáltalán mindazon jogos kívánalmakkal, amelyeket az egyházak a paritásos állammal szemben támaszhatnak. — Szigorúan ragaszkodom mindenben a jogegyenlőség elvéhez és így a mindezen intézkedésektől bizonnyal várom a vallási béke fenntartását és beláthatatlan időkre való megalapozását. E bizalmamat nem ingatják meg a békétlenségnek itt-ott mutatkozó jelei. Mert, ami tárgyi alapja lehet a felmerülő nyugtalanság, azt mindig kész vagyok teljes elfogulatlansággal megvizsgálni és annak elhárítására tölem telhetőleg közreműködni, azok a mozgalmak

pedig, melyek némely oldalról nyilvánvaló politikai vagy személyi célokkal támasztanak, nem fognak azzal az erővel bírni, hogy harcot keltsenek, ahol a haza szent érdeke békét parancsol. Ilyen jelenségekkel szemben bizom felekezeti és pártkülönböztetés nélkül a vezető férfiak lelkiismeretességében és maguknak a széles rétegeknek józanságában. Én több mint harminc esztendőn át ellenzéki férfit voltam, de — bármily élesek voltak harcaim az k'ori kormányrendszer ellen — soha sem használtam föl a harcok fegyverét vallási ellentétek felköltését, vagy kiélesítését. Akiben a felelősségi tudatnak csak egy szikrája él, hasonló tartózkodást fog tanusítani legmélyebb elkeseredettségében is.

Negatív és pozitív köteleességek.

A király és a nemzet közt felmerült viták katonai kérdésben az uti possidetis alapján szünetet tartani, hacsak kölcsönös megegyezéssel nem sikerült kielégítő megoldást találni; a tényleg létrejött kereskedelmi szerződéseket törvényesíteni — amit egy világgazdasági kényszerhelyzet parancsolt reánk elveinkből semmit föl nem adni: ezekben fogható össze az a negatív leköltöttség egyfelől a királylyal, másfelől a nemzettel szemben, mely tevékenységünk határait megszabta.

Pozitív kötelezettségünk pedig ez volt: a közvetlenül előttünk lefolyt szomorú korszak romjait eltakarítani, romlásait lehetőleg jóvá tenni, az időt a nemzet közjogi, közgazdasági és kulturális megerősödésére lehetőleg felhasználni. Az irányelveket e tekintetben a tróbezséd és a miniszterelnöknek parlamenti bemutatkozásunk alkalmával elmondott programbeszéde fejtette ki.

Hogy kötelezettségünk negatív részét betartottuk, annak fejtegetését e helyen feleslegesnek tartom. Voltunk és vagyunk ugyan e réven is támadásoknak kitéve, de egyetlen pontban sem sikerült a bizonyítás, holott nekünk könnyű volt kimutatnunk, hogy éppen a megtámadott pontokon a megmásíthatatlan tények által előlélhető szabott határok között is, minden egyes ténykedésünk a megvalósításhoz közelebb hozta a függetlenségi párt elveit.

Az annexió.

A kormányzatunk idejébe eső tények közül egyedül azt akarom említeni, ami legköze-

lebb történt: királyunk uralkodói jogainak kiterjesztését Boszniára és Hercegovinára. A magyar kormány ehhez beleegyezését adta, mert kétségtelen adatokkal bizonyítottatott előtte, hogy meg kellett tenni ezt a döntő lépést, mely a fennálló hatalmi viszonyokon mit sem változtat, tehát az európai politika konzervatív tényezőit nem érinti, de viszont az általunk birt hatalmi szféra érinthetlenségét megállapítja; meg kellett pedig azt tenni olyan mozgalmak és események megelőzése végett, amelyek komoly bonyodalmakra vezethettek volna. Ilyenek remélhetőleg most nem fognak bekövetkezni; azok a hangulatok pedig, amelyek ama tartományok közvetlen szomszédságában kissé zajosn nyilvánulnak meg, fényesen igazolják a történetek szükségszerűségét, mert elárulják azokat a jogosulatlan aspirációkat, melyek nagyrészt a helyzet formai rendezetlenségéből táplálkoztak, melyeknek semmiesetre sem engedhetünk volna tért, melyekkel szembeállni később talán nagyobb áldozattal járt volna. A török birodalom pedig, melynek benső átalakulását és megerősödését a legnagyobb rokonszenvvel kísérjük, ezekből a mozgalmakból is levonhatja azt a tanúságot, hogy ő Boszniában tényleg nem vesztett semmit, a novibazári szandzsákban pedig positive nyer.

Az annexió közjogi része.

Ami pedig az ügynek közjogi oldalát illeti a magyar kormány feltétlenül ragaszkodik a magyar szent korona jogaihoz ama tartományokra; keresni fogja és meg is fogja találni a jogok érvényesítésének módját; nem mondatott egy szó sem, nem történt és nem fog történni egy intézkedés sem, amely azokat érintené: ilyenhez a magyar kormány beleegyezését sohasem adná. Mindenképen kívánatos lett volna az idevonatkozó kérdések tisztázása, de elég ezek közül rámutatnom ama viszony megállapításának szükségességére, melyben e tartományok területe és kormányzata a magyar állam területéhez és kormányzatához állandó, továbbá a közös megszállás ténye, valamint az 1880. VI. t.-cikk 5. §-a által teremtett tényleges és jogi helyzet kibonyolításának nehézségeire, hogy nyilvánvaló legyen ennek az előzetes tisztázásnak lehetetlenségét, mikor a mindinkább közeledő bonyodalmakkal szemben gyorsan és elszántan kellett cselekedni.

A választói reform.

És most végül még néhány szót a választási reformról. Napok, legföljebb hetek választanak el a javaslat benyújtásától; alapelvei nagyrészt ismeretesek — de még kevésbé ismeretes az az adathalmaz, melyre a belügyminiszternek politikai lelk ismeretessége e nagy reformot reáépíti és amelyből az ő államférfiúi gondolkodása a következtetéseket kényszerítő logikai erővel levonja. A jogok kiterjesztésében tovább megyünk, mint az eddigi tervezők mentek, de a sötétben nem ugrunk; hanem az egyéni jog mellett biztosítani kívánjuk az összesség azon jogát, hogy észszerűen kormányoztassék és a nemzet azon jogát, hogy megmaradjon magyar nemze nek. Ha az előbbi rendszer már elkövette azt a rettenetes mulasztást, az ellenzék folytonos sürgetései dacára, hogy 30 évig uralma alatt mit sem tett a politikai jogok kiterjesztésére, ha ezzel a dolgok természetes fejlődését megakasztotta és az országot ezen a téren a fokozatos fejlődés jótéteményétől megfosztotta, most pedig egy rögtönzés szüksége elé állította: úgy nekünk kötelezettségünk, amennyire csak lehet a zökkenést tompítani és a folytonosság gondolatát a radikális reformba belevinni.

kelne, csókolja hideg nyelvvel a néger lány csukott ajkait.

A katoná homlokán verejték gyöngyözik félelmében, mikor a leány lassan, alig észrevehető mozgással emeli jobb kezét, mind feljebb, feljebb, arca felé, mind közelebb, közelebb, aztán egyszerre hirtelen, gyorsabban a villanyfényű odakapja a meglepett kigyó fejéhez s két ujjal átfogja annak nyaka tövét, közvetlen a fej mögött.

A furulya most egy magas, átható, visító hangot ad; azután csak a kigyó borzongató sziszegése hallik, amint hirtelen elereszti testével a lány nyakát s tehetetlen dühében rácsavarodik annak jobb karjára.

A lány most körülhordja a vendégek között kigyóját. A hulló tátott szájában mindenki láthatja a két hosszú, befelé hajló méregfogat. Mikor a katonához ér, mosolyogva nézi annak naptól barnult, de most szintelen, nagyon sápadt arcát.

— Féltél? . . .

Mercier száradt toroka alig bir hangot adni.

— Igen, attól félttem, hogy elhibázod a dolgot s a kigyó megmar. Szeretném elpusztítani ezt az utálatos dögöt.

A leány nem válaszolhatott. Abd-el-Kermen

dühösen, féltékenyen nézett rá. A kosárhoz lépett s beledobta a kigyót; Abd-el-Kermen abban a pillanatban rácsapta a tetőt.

A még mindig tartó csendben hallatszott a kigyó küzdelme a kosártetővel, ahogy szabadulni akart börtönéből.

. . . A kis pincérfiú ismét megkezdte a kávé hordozását s a helyiség újra hangos lett a kávézők lármájától.

A fekete lány gyékényére kuporodott s nézte az ajtó mellett álló katonát. Gyönyörködött annak hullámos, aranyszőke hajában, erősen kék szemében. Tekintete végigsiklott szép naptul barnult arcán, erős, vérpiros ajkain, bikanyakán, melyen a főér még most is pattanásig volt dagadva az előbbi látvány izgalmatól.

Aztán Abd-el-Kermenre nézett

Felkelt helyéről s odament az ajtó mellett egyedül álló katonához. Tehette, mert Abd-el-Kermen a terem másik végén kávézott barátai-val s füstölte cigarettjét, melybe a dohány közönséges adag »Kiffet« tett.

A bódító szer hatása alatt aztán bután, gondolkodás nélkül, mint egy fekete állat, csak testében érezve gyönyört, feküdt a gyékényen hasonló állapotú barátai közt. (Vége köv.)

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyssintén régi síremlékekben, sírbeltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely

sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Flóktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatak

Balkáni bonyodalom.

A konferencia meghiusult.

Szombaton még úgy állottak a dolgok, hogy Törökország huszonnégy óra alatt megüzeni a háborút Bulgáriának. Ma már a háboru veszélye megszünt, amennyiben Bulgária megadta a kért garanciákat. Megemlítjük még azt is, hogy a konferencia ügye rosszul áll és ma már valószínű, hogy az nem fog összeülni. Mai tudósításaink a következők:

Békés kijelentések.

Páris, okt. 19.

Naum pasa török nagykövet több újságtudósító előtt kijelentette, hogy kormánya tényleg kész volt arra, hogy az összes célravezető intézkedéseket megteszi, hogy a mozgósítási terv készen volt, s hogy a vasúttársaságok megkapták a megfelelő utasításokat. A tervezett intézkedéseket azonban nem fogadták, mert a porta szombat este végre megkapta Bulgária részéről a kért biztosítékokat. Negyvennyolc órán belül a helyzet a béke tekintetében kitűnőre fordul.

A konferencia meghiusult.

Konstantinápoly, október 19.

A töröknek az angol politikába helyezett reményeikben való csalatkozása fokozódik, habár a kormány orgánumai, az ifjútörök bizottság és a török sajtó azt még nem akarják nyilvánosan beismerni s az angol politika egy-néhány védelmezője azt állítja, hogy Törökország bizhat Angliában, mivel erre nézve egyezmények vannak. A Jeni Gazetta vezércikke azt konstatálja, hogy a remény, melyet Törökország az alkotmány helyreállítása után Európa hatalmaiba helyezett, szétfoszott. Az angol külügyi hivatal kommunikációját diplomata nyelven irták, hogy a törököknek hizelegjenek és a program keserűségeit megédesítsék. A Szerzeti Funum erősen bírálja a programot. Néhány itteni diplomata, tekintettel az általános helyzetre, kétségbevonja a konferencia összeülését.

Tüntetések Belgrádban.

Belgrád, október 19.

Ma este több ezer főre menő tömeg, többnyire fiatalember, vonult végig a város utcáin és kiabálva Le Ausztria-Magyarországgal: letépett, illetőleg összetört számos boltcégért az osztrák és magyar kereskedők üzleteiről. Az erős csendőri kirendeltség nem volt képes a tüntetőket szétszórni, mivel azok a mellékutcákban újból gyülekeztek. Este tíz órakor a nyugalom általánosságban ismét helyreállt, csupán a Terrazián tartózkodik még egy kisebb tömeg és a kíváncsiak egy csoportja az ott felállított katonaság előtt. Az est folyamán több jetartóztatás történt.

Ujvidék, október 19.

Itt napok óta valóságos katonai ostromállapot van. A vasúti hidon a gyalog közlekedés hetek óta beszüntetve. A hidon őrség áll. A hat monitor éjjel-nappal készenlétben, vonatokat katonatisztek vezetése alatt indítják. Utasokat aprólékosan megvizsgálják, és kikérdezik. Tegnap itt két mozdonyt fogtak, melyek szénttartójában fegyvert és löszert találtak. Ma újabb három waggont fogtak el, 50 munkást fogtak el, akik Szerbiába akartak katonának menni.

Szerajewo, okt. 19.

A szerb függetlenségi párt Dimitrievics elnöklésével értekezletet tartott, melyen elhatározta, hogy hódoló küldöttséget küld Budapestre.

A nagy titok.

A közigazgatási bíróság másodelnökét felmentették.

A budapesti rendőrség napok óta titokzatos vizsgálatot folytat, mely a legügyesebb újságíróknak sem juthatott tudomásukra. A titokzatos nyomozásról a hivatalos lap legközelebbi száma fog felvilágosítást adni.

E szerint a király a közigazgatási bíróság másodelnökét felmenti állásától. A felmentés a másodelnököt még nyugdíjosultságától is megfosztja. A másodelnök felmentésére az szolgáltatott okot, hogy egy Korbuj Jenő nevű gyógyszerésznek patikajogot akart szerezni 60.000 koronáért.

Az illető gyógyszerésznek készen volt a pénze és azt a másodelnöknek akarta átadni, amikor meg is kapta a patikajogot. Ezen a jogadományozó okiraton a másodelnök hamisította a belügyminiszter nevét.

Korbuj nem merte a jogot gyakorolni és a hamisított okmányokkal megjelent gróf Andrássy Gyula előtt és jelentést tett az egész dologról.

Andrássy a feljelentés után nyomban elrendelte a vizsgálat megindítását.

A másodelnök ismerte cselekedetének következményét és még a Korbuj jelentése után eltávozott Budapestről. Lakásán csütörtökön lázasan csomagoltatott s délután eltávozott hazulról. Távozása óta senki sem látta az elnököt ismerősei közül.

Az eset mikor nyilvánosságra került egész fővárosban nagy feltűnést keltett s mindenütt izgatottan tárgyalják a történeteket.

A boritaladó ellen.

Impozáns módon nyilvánult meg a nagyváradi szőlősgazdák véleménye a boritaladó eltörlése tárgyában vasárnap tartott rendkívüli közgyűlésen. A boritaladó igazságtalanságát érzi a fogyasztó is, de százszorosan érzi a termelő, a ki a sokszor erejét felülhaladó áldozatok árán teljított szőlőterületek jövedelmezőségétől foszt meg a boritaladó. A magyar nemzeti vagyonnak egy tekintélyes részét kívánja megmenteni az az akció, a melyet ez aránytalanul magas adó eltörlése végett indítanak.

Az országos mozgalomba kiváló sullyal esik a nagyváradi hegyközség szava. Dr. Molnár Imre, a nagyváradi hegyközség elnöke évek óta lankadatlan buzgalommal agitál a rendkívül nyomasztó adónem eltörlése mellett. Eddigi fáradhatlan munkásságának meg is lett az eredménye: sikerült valahára a szőlősgazdatársadalmat országos akcióba gyűjteni. Ennek volt nagyváradi előhangja a hegyközség vasárnapi közgyűlése, melyen Molnár Imre ismét elragadta bensédjével, lelkesedésével, az igazság meggyőző erejével az egész közgyűlést.

A közgyűlés lefolyásáról tudósításunk a következő:

Vasárnap délelőtt tartotta meg nagy érdeklődés mellett rendkívüli közgyűlését a nagyváradi hegyközség a boritaladó eltörlése tárgyában s elfogadta a már ismertetett határozati javaslatot, hogy csatlakozik a f. hó 21 én Budapesten tartandó nagygyűlés hasonló irányu határozatához s megválasztotta a 25 tagu küldöttséget a hegyközség képviselőjében.

Dr. Molnár Imre elnök tartalmas, remek beszédében kijelenti, hogy midőn a szőlősgazdák országos egyesületében a boritaladó eltörlése tárgyában tartandó népgyűlés eszméje felmerült, az egyesület vezetőségét semminemű politikai vonatkozás, vagy pláne a mai kormány iránti bizalmatlanság nem vezette. Ellenkezőleg, midőn a népgyűlés határozatával a magas kormány elé járul egyenesen a mai kormány élén álló hazafiakba vetett hittel és bizalommal teszi azt, meg lévén arról győződve, hogy az a kormány, mely test a mi testünkéből és vér a mi vérünkéből, ha kérelmünk igazságosságáról meggyőződik, ha az ország százezrekre menő lakosságának igaz érdekei eléje terjesztetnek a lehetőséghez képest a kérelmeket meg is hallgatja és sérelmeink orvoslására meg fogja találni a kellő eszközöket.

Mielőtt az egyesület igazgatósága a népgyűlés megtartása tárgyában határozatot hozott volna több száz tekintélyes szőlőbirtokoshoz kérdést intézett s ezek egyhangú válasza a népgyűlés megtartásának sürgettsége mellett nyilatkozott. A beérkezett jelentések az ország minden részéből a legsötétebb színekkel festik a szőlőművelés helyzetét, midőn a borárak rohamosan, néhol a tavalyi árak felére szállottak alá.

Ezen szomorú jelentése után az országos egyesület igazgatósága mulasztatlan kötelességének tekintette a népgyűlés rendezését s egy szűkebb körű bizottságot alakított a népgyűlés módoszatainak megbeszélésére. E bizottság okt. 5-én megtartotta ülését s megállapította a teendőket. Elhatározta a népgyűlésnek okt. 21-én leendő megtartását, a boritaladó eltörlésének kérdésében memorandumot készített s a határozati javaslatot fogalmazta. az ország minden nagyobb hegyvidékére bizottságokat alakított, felkérést intézett az ország összes hegyközségeihez, a törvényhatóságaihoz, az ipar- és kereskedelmi kamarákhoz az országgyűlési képviselőkhez, az országos egyesület összes tagjaihoz s a tekintélyesebb szőlőbirtokosokhoz, felkérve azokat a népgyűlés sikere iránti buzgó tevékenységre. Elhatározta, hogy az országban mindenütt aláírások gyűjtessenek a határozati javaslat támogatására, hogy így 100 ezrek közvetlen megnyilatkozásában nyerjen kifejezést az igazságos kérelem.

Ezen előzmények után hivatam egybe a hegyközség rendkívüli közgyűlését s bocsájtottam ki 100 aláírási ívet, megküldve ezeket a szomszédos községek előljáróságainak s ime már a mai napon majd 5000 magyar állampolgár aláírását van szerencsém bemutatni.

Határozati javaslatunk az országgyűlési képviselők felkérését is tartalmazza, hogy annak idején ügyünket a magas kormány előtt erélyesen támogassa. — Miután Szokoly Tamás ur gyűlésünkön jelen volt ezennel ünnepélyesen fel is kérem, hogy a nagyváradi összes lakosság ezen eminens fontosságú ügyét egész lélekkel magáévá tegye.

A határozati javaslat és a küldöttség megalkotása egyhangulag elfogadtatván, elnök kijelenti, hogy ez az ügy nemcsak a szőlőbirtokosokat, hanem az ipar és kereskedelmi osztályokat, tulajdonképpen minden állampolgárt a legközvetlenebbül érint. A szőlőművelés fejlődésének legközvetlenebb akadályja a súlyos boritaladó, ha itt hamarosan nem történik intézkedés, úgy több száz millióra menő tőkének befektetésnek produktivitása lehetetlenné válik, ezen tőkék elértéktelenedése, a hajdan virágzó szőlőművelés teljes hanyatlása csak rövid időnek lesz kérdése. Csaknem egy millió magyar ember megélhetésének alapjai semmisülnek meg s lez földön futó, alamisságra szoruló koldussá cserékre menő munkás lesz.

Ha Franciaországban a múlt években beállott túlprodukciónak okozta bajokon az ottani kormány rögtön tudott segíteni, midő a 170 millió frankra menő bevételt egyszerre törölte, nem törődve az azon évi költségvetésben előállott 100 milliót meghaladó deficitel, úgy mi is remélhetjük, hogy másfél milliárdos költségvetésünkben ha ki is esik az állam 16 millióra menő bevétele, az a szőlőművelés felvirágzásával s annak az összes államlakosokra kiható eredményei által bőségesen lesz kárpótolva.

Azon biztos reményben, hogy országos népgyűlésünk sikerre is fog vezetni a gyűlést bezárom.

A beszédnek nagy és őszinte hatása volt s a tapsok lecsillapulta után kimondták, hogy 25 tagú bizottságot küldenek Budapésre az ornátus nagygyűlésre, a küldöttséget dr. Molnár Imre fogja vezetni. A küldöttség ma utazik el.

UJDONSÁGOK.

Tibor Ernő képkiallítása.

Seylla és Charibdis között érzi magát az ismertető, valahányszor egészen fiatal művész alkotásaival áll szemben: szeretné az ember úgy dicsérni jó tulajdonságait, hogy meg ne erősítse tévedésében, úgy szeretne rámutatni hibáira, hogy ne szegje szárnyát ambíciójának. Tibor Ernő esetén azzal iparkodunk mind a két veszedelmet kikerülni, hogy előbb mondjuk el kifogásainkat azután dicsérjük meg.

Talán mondani se kell, hogy a fiatal művész is impresszionista, s így ennek az iránynak, melyről méltán megmondta Sizeranne: «ce n'est pas une peinture, c'est une déconverte», minden hibája mutatkozik az 5 képein is. Néhol ugyan rajzol, modellál is például a Concarnan-i parasztleány (76) képsél, de általában figurális képei gyengébbek, arcképei pedig, vagy arcképvázlatai rendkívül bizarrak. Magának se hizeleg (van néhány önarcképe) de ő még aránylag jól jár több helybeli fiatal óriásokhoz képest, kik valóságos lázálombeli szimbolikus szörnyekké, kétlábú chameleonokká válnak arcképeiken. Pedig ezek sötét háttérű, s nem pleinair képek, mint a saját arcképei. Az emberi test, de főleg az arc a teremtés remekei hogy mért nem tartják érdemesnek arra fiatal művészeink, hogy tanulmányozzák és gonddal szeretettel ábrázolják azt, valóban nem értjük.

Tájképei hasonlíthatatlanul jobbak. Nem mintha ezek között is nem akadna túlzottan impresszionista, mint például mindjárt az 5-ös számú »Napsütés«, de aztán van néhány igen szép tengerparti képe, melyek előtt igazán érdemes pár percre megállani. Örömmel adózunk elismeréssel különösen a terem végén látható három szép képnek (49, Est, 52, Apály, 57, Köd.) Diszkrét színeibe igazán szépen vannak összehangolva. Gazdag színesskálájú szép kép a 81-es számú, a »Mosás« is.

A terem végén a fiatal művész helybeli tanítványainak képei vannak kiállítva. Kivéve az egyetlen C. V. képeit, melyek határozottan sokkal különbek a többinél, azt a benyomást tesz az emberre, hogy jobb lenne, ha először rajzolni tanulnának ezek a tanítványok. Azt pedig, hogy gyermekek rajzait is kiállítják (135—136) semmiféle szempontból nem helyesíthetjük. Ez csak arra való, hogy főleg a nagyon is laikusok előtt lenyomja a kiállítás saivean-ját. Egyébiránt a fiatal művésznek Tibor Ernőnek tenger képeihez ismételt gratulálunk.

Mórothy Gyula dr.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, — kiknek előfizetésük lejárt, — szíveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lap további küldése akadályba ne ütközzék.

* **Személyi hír.** Dr. Konrád Márk kir. tan. bábaképezdei igazgató-tanár a Bécsben ujonnan épült nőgyógyászati klinikák megnyitására Schauta és Rosthorra tanárok meghívására ma Bécsbe utazott, honnan csütörtökön 22-én érkezik vissza.

* **A mozgósítás és a tisztviselők.** Andrassy Gyula gróf belügyminiszter most körrendeletet intézett minden város és vármegye törvényhatóságához a mozgósításra vonatkozólag. A rendeletben arra hívja fel a törvényhatóságok első tisztviselőjét, hogy írják össze azoknak a tisztviselőknél neveit, akiket mozgósítás esetén nem nélkülözhet a vármegye. Andrassy-nak eme rendelete nem keltene semmi következtetést, mert hiszen minden évben ki szokta adni a belügyminiszter az erre vonatkozó körrendeletét és a mostanival sem akar egyebet elérni, mint az előbbieket és ezt hangsúlyozza is. Azonban van egy tulajdonsága a rendeletnek, mely az előző évekében nem található fel és ez a szigorú hang, mely a kimutatásnak rövid időn való felküldését rendeli el. Ez eddig nem volt meg, most azonban a miniszter még azt is kiköti, hogy az alispán semmiféle sürgetést ne várjon be. Ha nincs is így látszólag semmi fontosabb tulajdonsága a rendeletnek, mégis egész biztosra vehető, hogy illetékes körökben mindennel elkészülnek a mozgósításra. Hogy lesz-e mozgósítás, azt még nem lehet tudni teljes biztonsággal, az csupán a háborús kedvű küllöldől függ.

* **Hivatalos értesítés.** Tisztelt érdeklődő közönség figyelmét ezennel felhívom arra, hogy Várad-olaszi és Várad-velencei határban lévő városi földök bérbeadása kedvezőtlen idő miatt a mai napról elhalasztott s az árverés f. hó 22-én délelőtt 9 órakor a városház bizottsági termében fog megtartatni. Nagyvárad, 1908. hó 19-én. Komlóssy József, tanácsnok mint az árverési küldöttség elnöke.

* **A Zöldfa átalakítása.** A végelgyengülésben kimult veterán »Zöldfa« az új tulajdonosok tervei szerint nagy átalakuláson megy át. Nagy bérépület lesz belőle s összeköti az új »Sas« épülettel. E végből dr. Adorján és Kurländer Ede egy festett »passage« és több épületrész engedélyezésére kérnek engedélyt városunktól a bemutatott tervek szerint.

* **Temetés.** Vasárnap délután folyt le Dr. Babescu D. Emil kir. törvényszéki joggyakornok temetése. Az elhunyt jeles képzettségű ifju halála általános részvételt keltett s koporsóját sokak igaz részvéte kísérte örök nyughelyére.

* **Új szinpadai szőnyegek.** Mérnökségünk előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a szinpadai szőnyeget óvó vászonszőnyeg teljesen elkopott, sőt az egyik nagyobb szalonszőnyeg is használhatatlaná válik rövid időn belül; miért is javasolja a vászonszőnyeg azonnali beszerzését s a szalonszőnyegét a tél folyamán. Szinpadunkon tehát: szőnyegre került a szőnyegkérdés.

* **Közkut a váradvelencei temetőben.** Minden temetőben van nálunk vízvezetéki kut fellállítva. A váradvelencei kath. hívek nevében Halász Gyula plébános beadványt intézett a tanácshoz, hogy mivel egy ilyen kut

közszükségletet képez és tűz esetek alkalmával és a sirok locsolásánál nélkülözhetetlen, egy ilyen kut felállítását a tanács rendelje el. Remélhető, hogy a tanács sürgősen intézkedik, nehogy halottak napján a vízhiány esetleges katasztrófát okozzon.

* **Halálra ítélt gesztenyefák.** Két szép példányát a tereinket gyéren szegélyző fáknak ítélte halálra a kir. ügyészség, mely már nemcsak a bűnös embereket vádolja meg, hanem az ártatlan növény világ felett is ítéletet mond. Az ügyészségi épület előtt álló két gyönyörű gesztenyefát kéri kivágni hatóságunktól, mert a világosságot az épülettől elfogják. A városi mérnökség sajnálattal véleményezi a brutális fairást, mert az ügyészség esetleg törvényes lépéseket tehet szegény fák ellen. Véleményünk szerint a sötétségen egy kis villanyvilágítással is lehetne segíteni.

* **Mozgósítás.** Közönségünk színe, java volt vasárnap mozgósítva, mert mindenki sietett a délelőtti katonazenére a Pannónia éttermekbe. Érdekes ujitással szolgált a háziezred zeakara, amennyiben z magyar zeneszámok előadásánál tárogatót és cimbalmot is használt. A kitűnő műsor minden száma nagy tetszést aratott, a rezervista álma és a tárogató solók pedig viharos tetszésnyilvánításra ragadta a nagyszámú közönséget, mely szívesen vette a derék vendéglős által kibocsájtott ingyenműsort is. — Jövő vasárnap az »Utazás Európán keresztül 30 perc alatt« című nagy zeneegyveleg is kerül előadásra, melyre már most felhívjuk kedves olva óink szíves figyelmét.

* **Tűz Csernó-Házán.** Margittai tudósítónk jelenti, hogy a járáshoz tartozó Feketeerdő mellett Csernó-Házán tegnap délután egy lakóházban tűz ütött ki s a házat teljesen elhamvasztotta. A tűz lokalizálását a legnagyobb erőfeszítéssel kísérelték meg, azonban oly nagy szél keletkezett, hogy minden oltási kísérlet hiába valónak bizonyult. A tűz gondatlanságból keletkezett.

* **Tánciskola.** Kovács Tivadar balletmester a párisi táncműv. okl. tagja ez évben nov. 1-én nyitja meg táncintézetét a Zöldfaszálloda nagytermében. Az idei szezonban rendkívül sok bájos ujdonság kerül oktatásra, azonkívül az egész konografiai táncművészet és testesthetika. Külön gyermek csoportok, kiad és esti tantolyamok, boston kurzusok. Védnökségek alatt álló csoportokhoz való beosztás iránt értekezhetni lakásomon Schlauch-tér 2. hol egyszersmind az összes kurzusokra már most lehet beiratkozni.

* **A Náci bácsi mozija.** Szenzációs új műsor. A nemrég történt óriási Pécskai vasuti szerencsétlenség látható a »Nemzeti« étteremben; tehát senkise mulassza el ezt a gyönyörű képet megnézni, mert csak pár napig látható. Ezenkívül szebbnél szebb válogatott új műsor kerül a hatalmas vetítőre. Szabad bemenet. — Belépti díj nincs. Szenzációs új műsor!

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

* **Magyar daltársulat a korona kávéházban.** A nagy zsidóünnepnap megszüntével azaz hétfőn és minden este egy jól szervezett férfi- és nőtagokból álló daltársulat tartja előadásait. Naponta változatos műsor. Egész éjjel nyitva. Kezdeté este 9 és fél órakor. Belépti díj nincs. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel Klein Lajos, kávé.

Itt a tél.

Havazások a megyében.

Szombaton és vasárnap még kellemes őszi nap sütött le ránk s a hegyen mindenütt serényen folyt a munka. Szüretelt mindenki. A szőlőbirtokosok egy része, akik tudniillik nem voltak megelégedve a bor minőségével, elhalasztották a szüretelés idejét, hogy hadd érjen a szőlő, hiszen olyan szép őszi napok járnak. Ezeknek a szőlőtulajdonosoknak számításuk balul ütött be, mert vasárnap este egyszerre szomorúan kellett tapasztalniuk, hogy az idő legkevesebbé lesz alkalmas a szüretelésre.

Vasárnap délután egyszerre mintha kettévágták volna az időt, az ős helyett téli levegő csípte az emberek arcát. Hűvös szél süvített végig az utcán s megtizedelte a korzót. A délutáni őszi hangulatot egyszerre a téli váltotta fel. Őszi ruhák helyett a téliek domináltak s a zálogházak egyszerre kitrűtek, annyira tudniillik, amennyire a télikabátok megtöltötték.

A hűvös őszi napot, mely csak éppen vasárnap estétől kettő délig tartott, délután már komoly tél váltotta fel. Tudósítónk egyszerre három helyről is jelentenek havat. A korai havazás meglepett mindenkit annál is inkább, mert ha tartós lesz az idő, nagy károkat idéz elő. A havazásról tudósítónk a következőket jelentik:

Margitta. Itt tegnap egyszerre hideg téli idő következett be, mely dél felé csak fokozódott. Az ég egész nap berult volt s hideg eső esett. Délben az eső elállott s felváltotta a hó, mely egy órától két óráig esett. A hó nem maradt meg, mert nyomban az eső kezdett esni s elolvasztotta azt. A szüretelést most kezdték meg, azonban a hideg miatt abba kellett hagyni.

Érmihályfalván délután hét órakor tiszta hó esett, mely fehér lepellel borította be a vidéket s teljes téli hangulatot idézett elő. A hó itt sem maradt meg, mert az eső, mely a havazást követte elolvasztotta azt. A szüret itt is fennakadt a hideg miatt.

Szekelyhídi tudósítónk jelentése szerint a tél váratlanul köszöntött be. A hőmérő csaknem fagypontra áll. Tegnap délután 1 és 2 óra között nagy havazás volt. A hó önmagától olvadt el. A szüretelést tegnap kellett volna megkezdeni, a hideg miatt azonban ez most halasztást szenved.

Este úgy fél tíz óra felé pedig nálunk is lehult az első hó s a színházból jövet a közönség, már hópelyhekkel teli látta a várost.

TÁVIRATOK.

Nagy tüntetések Prágában.

Prága, okt. 19. Ma délelőtt egy nagyobb csoport nemzeti szocialista vonult a Grabenre. Nemsokára rá megjelentek a német diákok is, akik ezuttal tartották első diáksétájukat. Kisebb összeütközésekre került a sor, amelyeknek azonban a rendőrség néhány letartóztatással csakhamar végét vetett. A több ezer főre főlzaporodott tömeg később a Kde domow muj című dalt kezdte énekelni. Mire a német diákok a Wacht am Rhein című dalra zendítettek. A rendőrség erre a német diákokat a kaszinóba, a tömeget pedig a Vencel-tér felé szorította, miközben tettelegességekre került a sor

és nagy tolongás támadt. Hazamenet a nemzeti szocialisták több német épület ablakait bevették. Rendőröket is kövekkel dobáltak meg.

Igazságszolgáltatás.

Gyilkossági kísérlet egy nyug. táblabíró ellen.

Egy nagyszabású esküszéki tárgyalás foglalkoztatja most a törvényszéket, mely előreláthatólag még 3-4 napig el fog húzódni, mivelhogy eddig 60 tanút jelentettek be s a tettes mindent tagad. Az eset a következő:

Bige Gyula nyugalmazott táblabíró két fiával **József** és **Géza** joghallgatókkal és ezek barátjával **Közpessy Emillel** a múlt télen december 20-án nyulvadászatra mentek. Este a vadászat után Tasádtőn keresztül hazafelé jöttek. Egy kocsin ült a társaság s mikor az említett községnél az erdőbe értek a sűrűből valaki reájuk lőtt. A golyó a kocsist, **Cseté Imrét**, válán érte.

A táblabíró gyanuja mindjárt az első pillanattól kezdve egyik elbocsájtott erdőőrre: **Zsugye Vaszilra** irányult és ezt tudatta is **Szabó József** Félix fűrdői csendőrvezetővel, kinél a merényletet bejelentette. Szabó széieskörű nyomozást indított a merénylő ellen, kit **Kocó György** Nagyváradi rendőre a Nagypiacon le is tartóztatott.

Zsugye Vaszali egy fél kezű béma ember, ki valamikor kitűnő vadász és ügyes lövő volt s megbénulása után is, félkezével nem egyszer lötte le reptében a madarat. Azonban egy erdőszakos és főleg iszákos egyén és ez volt oka, hogy gazdája kiadta az utját.

Elfogatása után betegsége miatt a rabkórházba került, hol két rabtársának ifj. Oláh Gábornak és Kovács Géának bevallotta, hogy igenis ő követte el a merényletet. Megígértem neki — mondta — hogy úgy lelövöm, mint egy kutyát.

A tegnapi tárgyalás folyamán a következőket hallgatták ki:

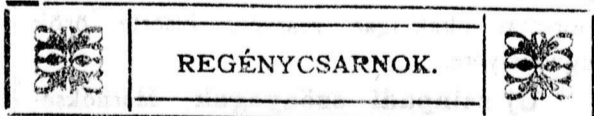
A tettest, **Zsugye Vaszali**, ki mindent tagad, még azt is, hogy ő valaha mondta volna az említett rabtársainak, hogy ő lett volna a merénylet elkövetője.

Azután **Bige Gyulát** hallgatták meg, ki elmondta, hogy **Zsugye** részeges ember, ki megígérte neki, hogy megboszulja elbocsájtását.

Bige Gyula tiai szintén úgy adják elő az esetet mint apjuk, valamint **Közpessy** joghallgató is.

Tocsin Péter azt vallja, hogy ő ott volt az eset éjszakáján s mivel este egy bozótban nadrágja elszakadt, **Baráth** Ionával bevarratta.

Aztán **Borak** nagyváradi gazdálkodó mondta el, hogy ő is beszélt azon az éjjelen **Zsugyével**, de ő semmi különöst sem vett észre rajta. Azt azonban, hogy iszákos ember, a vádló szintén állította. A kihallgatás ma újra folytatódik.

A P É N Z.

Irtá: C. V.

(Folytatás.)

33.

— De végre is, leesik a hályog s akkor azt fogja mondani: csak egy barátom volt, a ki figyelmeztetett, s ez a becsületes ember **Csonai Máttyás!**

Icig birt egy nemével a rábeszélő tehetőségnek. **Máttyás**, mint a kigyó igézete alatt, kábulni érző lelkét. Amaz fölhasználta a percet, — s előrántrán zsebéből széles tárcáját — mondá:

— Családja kényelmes ellátására előlege-

zék én, a mig bírónak megválasztják. — de tudni akarom, mikor hoz kelmed kedvező ítéletet **Varga** uram ügyében?

— Holnap . . . suttogá **Máttyás.**

— S mikor beszél vele **Borcsáról?**

— Mihelyt négyszemközt találkozzuk.

— Kezet rá!

A bíró Iciggel kezét szoritott.

XXVII.

A kortes mulat.

Nagy Csörögi Török Lehel ez alatt rég elénekelté nótáját s bosszankodott a csaplórosra, hogy magára hagyta.

Midőn **Icig Máttyás** lakát elhagyva, haza jött, Csörögi fokosával oly súlyost ütött az asztalra, hogy minden pohár s minden palack összetört.

— Lobogós adtát! kiált föl nagy hangon, nyakát szelem fokosom egyik végével minden palacknak, mi a faluban van s a másik végével minden cserépbögrének széles e hazában, ha még egyszer magamra hagysz!

— Sürgős dolgom volt nagyuram.

— De azt sem mondtad, hogy befellegzett s kiillantál az ajtón.

— Kiillantam, — de nagyuram meg bedolgozott palackaimnak s üvegszereimnek egy csapással.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 19.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul. —	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 19.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. okt. 19.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölesön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	145.—
Osztrák járadék papirban	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50
20 márkás arany	—	23.51

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKICS GYULA.

Házasulandók figyelemébe

Mant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Bartos A. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.

Kizárólagos harisnya és ernyőkülönlegességek. —
Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-har-
isnyákban s keztyűkben a legegyszerűbből a leg-
finomabbig, továbbá eső- és naperngők. — Foly-
onos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöl-
tlenek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, pap-
lanlepedő, párnahuzat toll állományban
kapható az ágyzemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronemer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Alapított 1890.

Rosenzweig Róza

Párisi mellfűző műterme

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3.

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis a

Strohmayer Pál

éégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám
a híshíd mellett.

Telefon 166.

Telefon 166

Klein Testvérek

angol vászon- és zseftek francia pouplin
és delin, Sveici himzet batistok, Tüll és
esipke szöveteket feltűnő olcsó árban áru-
sitjuk el, bordür Volin 27 kr. Új zseftr 25 kr.

Zöldfa-utca elején Hadsz féle helyiség.

Székely Imre

elsőrangú úri- és női fehérnemű
tisztító intézete

Nagyvárad

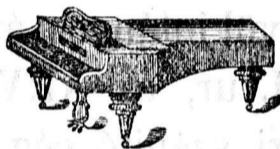
Színház-utca 4

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortophéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű
zenekedvelő közönséget, hogy a Szent Já-
nos-utcai 1. sz. alatt levő raktárban
nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK

és

PIANINO

eladásra, hangversenyre, estélyekre egy-
szintén

havi bérletre igen olcsó árban
számítva. — A nagyérdemű közönség
pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

ÉRTESÍTÉS.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

rőfös és divatáru-cikkekben

— Kossuth-utca elején —

Pollák Zsigmond

divatáruházában van, hol a tul-
halmozott nagy raktár kisseb-
bitése végett minden itt fel nem so-
rolható cikkek meglepő olcsó ár-
ban lesz árusítva. — Tisztelettel

POLLÁK ZSIGMOND

Téli fürdő cura

a Félix-gyógyfürdőben!

Európa leggazdagabb természetes
forró és meleg kénes hőforrások,
hőfok, — 49°C — 17 millió liter
viz, napi mennyiség. Csúsz, (Reuma)
köszvény és bőrbajok stb. ellen.
Fürdő és ivó gyógymód. Szobák-
ból a fürdőkben vezető zárt fo-
lyosók állandóan fűtve vannak,
bármily időben meghülés veszé-
lye nélkül lehet a curát eredménnyel
használni. :: :: :: :: :: ::

Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora,
szoba, fűtés, világítás és fürdés naponként
7 korona.

Vasut állomás, posta, távirda, interurban
telefon, a fürdő telepen.
Prospektust ingyen küld az Igazgatóság.

Tenyész sertés eladás.

A báró Königsvarter-féle kiállítás-
kon többször első díjjal kitüntetett
mangalica-sertés állomány
160 drb 2-3 éves hasaskoca
30 drb 1½-éves tenyészkan
eladó.

Ugyanott iskolázott kiváló szép nő-
vésű 180—220 centiméter magas

Lucz fenyők

kaphatók. Ara helyben földtömbbel kiasva
100 drb.-nál á 1 kor. 1000 drb.-nál á 90 fillér.
Csomagolva vasúti állomáshoz szállítva 20
fillérrel több

Kisszántói uradalom
— u. p. Bors Biharm. —

MOSKOVITS FARKAS és TSA

— czipő és osizmagyár. —
Cs. kir. közhadsereg szerződéses szállítók.
■■■ Nagyvárad. ■■■

Fióközletek:

Nagyvárad, Rákóczi ut Bazár épület.
Kizárólag finom különlegességek.
Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és közönséges lábbeliek.
Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest,
Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utca 7.
Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf u. 10.
Bredeti Gyári szabott árak!!!

KÉSZIT:

Mindennemű vasszerkezete-
ket, vashidakat, vasszerke-
zetű víztornyokat, víztartá-
nyokat, — csigalépcsőzetet,
üvegtetőket, vasablakokat,
modern vasrácszatokat, kü-
lönleges takaréktűzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, mü-
:: lakatos, sajtoló és csavargyártó telep ::

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u.
= Saját-ház. =

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra
berendezkedve. — Tanulók felvétetnek. —

KÉSZIT:

M. kir. szab. ablak szellőz-
tetőt, szab. önműködő ajtó-
csukót. Padlásvilágító és
szellőztetőket. Fa és acélre-
dőnyöket napellenzőket, vas
és réz portálakat, minden-
nemű lakatos áruk gyártója.

Megérkeztek az összes őszi és téli újdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kosztüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collior blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban árusítatnak.

== A legegánsabb és legjobb kivitelű ==

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját mütermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el. Müvezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ÁRVAY JÁNOS és TSA budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Egy nagy aloe eladó

Sztaroveszky-utca 33. sz. a.

FOGAK

3 koronától feljebb; csapfog 5 korona és 8 korona, aranyfog 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szak-
mába vágó munkát olcsó árban és jótállással

Fogtechnikai labororium. Berdacs Jenő, fogtechnikus. Rákóczi-ut 22. sz.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruhaza Nagyváradon. ■

==== Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán. =====

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruhaza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Mérik utáni megren-
delések elfogadtatnak.

